

Bölüm Xxx

KÜRESELLEŞME YA DA KOZMOPOLİS: ELEŞTİREL BİR KOZMOPOLİTAN SİYASET TEORİSİ ÜZERİNE İNCELEME

Mete Ulaş AKSOY¹

Giriş

Kozmopolitanizm, tarih boyunca pek çok evreden geçmiş ve pek çok şekilde karşımıza çıkmıştır. Kozmopolitan kelimesi, Diyojen'in nereli olduğu sorusuna verdiği meşhur cevap ile ortaya çıkmıştır. Diyojen bu soruya, kozmosun vatandaşı olduğunu dile getirerek cevap vermiştir. Kozmopolitan düşünce, en güçlü ifadesini kinik ve stoik felsefede bulmuştur. Bu felsefelerin geliştiği dönem, gerek felsefi gerekse siyasi olarak, Yunan toplumunun, şehir devletlerini siyasi ve düşünsel olarak aşmaya çalıştıkları bir sürece denk gelmiştir. Stoik ve Kinik kozmopolitan felsefenin revaçta olduğunu gördüğümüz bu dönem aynı zamanda, Büyük İskender'in, bir dünya devleti kurmaya yönelik çabalara da tanıklık etmiştir. Tanımı, içeriği ve mahiyeti değişmekle birlikte, Büyük İskender ve Diyojen'den itibaren, dünyayı tek bir bütün olarak telakki etme yönünde siyasi ve felsefi çabalar hep var olmuştur. Ancak bu çabaların hiçbiri, insanlığın şu an içinde yaşadığı döneme mahsus bir kozmopolitan dünya düzenini tecrübe etmemiştir. Bunun nedeni, günümüz dünyasının küreselleşme ile tarihte görülmemiş derinlikte ve yoğunlukta bir entegrasyon sürecinden geçiriyor olmasıdır.

Kozmopolitanizm, teknoloji vasıtasıyla dünyanın küresel bir pazar haline getirilmesinden çok önce, özellikle Aydınlanma döneminde yoğun bir şekilde tartışılmıştır. Aydınlanmanın, kardeşlik, özgürlük ve eşitlik fikirleri, insanların aslında bir bütünün parçası olduklarını ve insanları ayıran sınırların ancak akla dayalı oldukları takdirde meşru olacağını savunuyordu. Bu kozmopolitan damarın bugünde geçerli olduğunu görüyoruz, ancak gerek Aydınlanma gerekse Anti-Yunan tecrübesinden farklı olarak, günümüzde kozmopolitanizm, fikri bir ülkü olmaktan çıkarak, sosyolojik bir gerçekliğe dönüşmüş durumdadır. Bu sosyolojik gerçekliğin tabiatını ve yapısını anlamak, sosyal bilimlerin en önemli meselelerinden biridir. Çünkü küresel dünya düzeninin beraberinde getirdiği, sosyal, ekonomik ve politik süreçler, göç, mülteciler, moda, tüketim toplumu, yoğun ve hızlı kültürel

¹ Dr., Araştırmacı, metaksoy@hotmail.com

bir delil yoktur. Kozmopolitan yaklaşımlar ve felsefeler revaçta olmasına rağmen, bu yaklaşımların ve felsefelerin, küreselleşme ile kozmopolitanizmi bir ve aynı gören bir bakış açısının etkisinde oldukları görülmektedir. Bu durum da, kozmopolitanizmin ulus-devletin aşınmasına hizmet eden bir ideoloji haline getirebilmektedir. Bu noktalara dikkat çeken çalışmamız, hakiki yani emperyal olmayan bir kozmopolitanizmin felsefi koşullarına dikkat çekmeye çalışmıştır. Böyle bir felsefe yaklaşım, evrenselin ve dolayısıyla aşkının ontolojik mahiyetine ilişkin bir tartışmayı merkeze almaktadır. Eleştirel ve statükocu olmayan bir kozmopolitanizm için böyle bir ontolojik tartışma merkezi öneme sahiptir.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. & Horkheimer, M. (2002). *Dialectic of enlightenment: philosophical fragments*. (Edmund Jephcott çev.). Standford: Standford University Press.
- Agamben, G. (2005). *State of exception*. (Kevin Attell çev.). Chicago: The University of Chicago Press.
- Agamben, G. (1998). *Homo-Sacer: Sovereign power and bare life*. (Daniel Heller-Roazen çev.). Standford: Standford University Press.
- Aksoy, M. U. (2018). Modernite ve tiranlık: Leo strauss'un modernite eleştirisinde tiranlık. *FLSF (Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi)*, 26/2, ss. 217-239.
- Andrews, N. (2012). Globalization, global governance and cosmopolitanism: A critical exploration of european practice, *CEU Political Science Journal*, 7/4.
- Angehrn, E. (2003). Kritik der metaphysik und der Technik: Heideggers auseinandersetzung mit der abendländischen tradition. Katrin Meyer & H. Bernhard Schmid (Ed.), *Heidegger Handbuch: Leben, Werk, Wirkung* (298-279). Stuttgart: J. B. Metzler.
- Alcaraz, J. M. & Sugars, K. & Nicolopoulous & ark. (2016). Cosmopolitanism or globalizations: The antropocene turn. *Society and Business*, 11/3, ss. 313-332.
- Audi, R. (2009). Nationalism, patriotism and cosmopolitanism in an age of globalization. *J Ethics*, 13, ss. 365-381.
- Carr, E. H. (1981). *The twenty years' crisis 1919-1939*. (15. Baskı). Londra: Macmillan Press.
- Dallmayr, F. (2005). Empire or cosmopolis? Civilization at crossroads. *Globalizations*, 2/1, ss. 14-30.
- Douzinias, C. (2007). *Human rights and empire: The political philosophy of cosmopolitanism*. (Birinci Baskı). New York: Routledge.
- Doyle, M. (2006). Kant and liberal internationalism. Pauline Kleingeld (Ed.) *Toward perpetual peace and other writings on politics, peace and history* (ss. 201-243). New Heaven: Yale University Press.
- Dudley, D. (1937). *A History of cynicism: from diogenes to the 6. century AD*. (Birinci Baskı). Cambridge: Methuen & Col.
- Fine, R. (2007). *Cosmopolitanism*. Londra: Routledge.
- Fukuyama, F. (1991). *The end of history and the last man*. (Birinci Baskı). New York: The Free Press.
- George, S. K. (2010). The cosmopolitan self and the fetishism of identity. Stan van Hooft & Wim Vandekerhove (Ed.), *Questioning Cosmopolitanism*. (ss. 63-83). New York: Springer.
- Gills, B. K. (2005). Empire vs. cosmopolis: The clash of civilizations. *Globalizations*, 2/1: 5-13.
- Hadot, P. (1999). *Philosophy as a way of life: Spiritual exerciscs from socrates to foucault*. (5. Baskı). Oxford: Blackwell Publishers.
- Heidegger, M. (1961). *Nietzsche*. (1. Baskı). Neske
- Held, D. (2010). *Cosmopolitanism: Ideals and realities*. (Birinci Baskı). Cambridge: Polity Press.
- Held, D. (2003). Cosmopolitanism tamed. *Review of International Studies*, 29/4, 465-480.
- Husserl, E. (1970). *The crisis of european science and transcendental phenomenology*. (David Carr çev.). Evanston: Northwestern University Press.

- Jonas, H. (2001). The practical uses of theory. *The Phenomenon of Life: Towards a Biological Philosophy* (ss. 188-211) (İkinci Baskı). Illinois: Northwestern University Press.
- Jameson, F. (1998). Preface. Frederic Jameson ve Maaoyoshi (Ed.) *The cultures of globalization* (XI-XVII), (Birinci Baskı). Durham: Duke University Press.
- Kant, I. (2006). Toward perpetual peace. Pauline Kleingeld (Ed.) *Toward perpetual peace and other writings on politics, peace and history* (ss. 67-110). New Heaven: Yale University Press.
- Kant, I. (1993). *Grounding for the metaphysics of morals*. (James W. Ellington çev.). Indianapolis: Hackett Publishing Company.
- Koç, Y. (2020). *Ahlak ve nazariyat: Ahlakın kaynağı ve esası üzerine bir inceleme*. (Birinci Baskı). Ankara: Cedit Neşriyat.
- Laertius, D. (1972). *Lives of eminent philosophers*. (R. D. Hicks çev. ed.) Londra: Heine Mann.
- Long, A. A. (1999). *Stoic studies*. (İkinci Baskı). Cambridge: Cambridge University Press.
- Negri, A. & Hardt, M. (2000). *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
- Nehamas, A. (1998). *The art of living: socratic reflections from plato to foucault*. (Birinci Baskı). Berkeley: University of California Press.
- Pagden, A. (1998). The genesis of governance and enlightenment conceptions of the cosmopolitan world order. *International Social Science Journal*, 50, ss. 7-15.
- Rawls, J. (2000). *The law of peoples*. (2. Baskı). Cambridge: Harvard University Press.
- Rawls, J. (1999). *A theory of justice*. Cambridge: Harvard University Press.
- Schofield, M. (1999). *The Stoic Idea of the City*. (İkinci Baskı). Chicago: The University of Chicago Press.
- Sheldrake, P. & McKenna, T. & Abraham, R. (2001). *Chaos, Creativity and Cosmic Consciousness*. (2. Baskı). Vermont: Park Street Press.
- Sloterdijk, P. (2013). *In the World Interior of Capital*. (Wieland Hoban çev.). Cambridge: Polity Press.
- van Hooft, S. (2010). Cosmopolitanism, identity and recognition. Stan van hooft & wim vandeckerhove (Ed.), *Questioning Cosmopolitanism*. (ss. 37-49). New York: Springer.
- Walzer, M. (1977). *Just and unjust wars: A moral argument with historical illustrations*. (4. Baskı). New York: Basic Books.
- Wight, M. (1992). *International theory: The three traditions*. New York: Holmes and Meier.
- Zizek, S. (1992). *Enjoy your symptom! jacques lacan in Hollywood and Out*. (Birinci Baskı). New York: Routledge.
- Zürn, M. & Wilde, P. (2016). Debating globalization: Cosmopolitanism and communitarianism as political ideologies. *Journal of Political Ideologies*, 21/3, ss. 280-301.